

ДОКЛАД

за дейността

на Националната експертна лекарска комисия

през 2023 година

Съгласно чл. 103, ал. 1 от Закона за здравето, медицинската експертиза включва експертиза на временната неработоспособност (ВНР), експертиза на вида и степента на увреждане (ВСУ) и експертиза на трайно намалената работоспособност (ТНР). В закона за здравето и подзаконовите нормативни актове в областта на медицинската експертиза са определени органите, на които е възложено да извършват медицинска експертиза: лекуващите лекари, лекарските консултативни комисии (ЛКК), териториалните експертни лекарски комисии (ТЕЛК) и Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК).

НЕЛК е здравно заведение, съгласно чл. 21, ал. 1, т. 2 от Закона за здравето (ЗЗдр) и е една от структурите на националната система за здравеопазване, в която медицински и немедицински специалисти осъществяват дейности по опазване и укрепване здравето на пациентите. Националната експертна лекарска комисия (НЕЛК) е самостоятелно юридическо лице, второстепенен разпоредител с бюджетни кредити към министъра на здравеопазването.

В изпълнение на чл. 25, ал. 5 от Закона за здравето и чл. 17, ал. 5 от Правилника за устройството и организацията на работа на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинските експертиза (ПУОРОМЕРКМЕ) НЕЛК осъществява експертни, контролно-методически и консултативни дейности по медицинската експертиза. В изпълнение на функциите си като национална институция в областта на медицинската експертиза, НЕЛК участва в разработването и усъвършенстването на законодателството и практиката в областта на медицинската експертиза.

НЕЛК е органът, пред който се обжалват експертните решения, постановени от ТЕЛК на територията на цялата страна. В изпълнение на експертните функции на НЕЛК в НЕЛК функционират 5 специализирани лекарски състави, които разглеждат и се произнасят по постъпилите жалби и обжалваните решения на ТЕЛК.

I. Нормативна уредба на дейността на НЕЛК.

Основните нормативни актове, с които е регламентирана дейността на НЕЛК са: Административно-процесуалния кодекс (АПК), Кодекса за социално осигуряване (КСО), Кодекса на труда (КТ), Закона за здравето (ЗЗдр.), Закона за хората с увреждания (ЗХУ), Закона за медицинските изделия (ЗМИ), Правилника за устройството и организацията на работа на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинските експертиза (ПУОРОМЕРКМЕ), Наредбата за медицинската експертиза (НМЕ), Наредбата за реда за създаване, регистриране, потвърждаване, обжалване и отчитане на професионалните болести и Наредбата за трудоустрояване.

През 2023г. са направени редица промени в нормативната уредба, регламентираща дейността на органите на медицинската експертиза, включително дейността на НЕЛК, сред които:

1. С приемането през м. януари 2023 г. на Закона за изменение и допълнение (ЗИД) на Закона за хората с увреждания (ЗХУ) (обн. ДВ. бр.8 от 25 Януари 2023 г.) са направени промени в Закона за здравето (ЗЗдр.) като са въведени редица нови изисквания, свързани с организацията на работата в областта на медицинската експертиза:

✓ Регионалните здравни инспекции (РЗИ) са задължени, не по-късно от четири месеца преди изтичане на определения в експертното решение срок на трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, да информират лицата с увреждания за необходимостта от редовно преосвидетелстване (чл. 101б, ал. 1 от ЗЗдр.).

✓ В случай че лицата са подали заявление-декларация за преосвидетелстване не по-късно от три месеца преди изтичане на срока на експертните им решения и от ТЕЛК не са установени видът и степента на увреждане/степента на трайно намалена работоспособност, се приема, че е налице забавяне в медицинската експертиза и валидността на последното издадено експертно решение се удължава до издаване на ново експертно решение (чл. 101б, ал. 2 от ЗЗдр.).

✓ Въведено е определение на понятието „забавяне в медицинската експертиза“ (§1, т. 48 от Допълнителните разпоредби на ЗЗдр.).

✓ Регионалните здравни инспекции са задължени да изпращат до 20-о число на месеца информация за забавяне в медицинската експертиза на заинтересованите органи – Националният осигурителен институт (НОИ), Националната здравноосигурителна каса (НЗОК), Агенцията за социално подпомагане (АСП), Агенцията за хората с увреждания (АХУ), Националната агенция за приходите (НАП) и общините по настоящия адрес на лицата (чл. чл. 101б, ал. 3 от ЗЗдр.).

✓ При обжалване на експертно решение на ТЕЛК, срокът за извършване на експертизата от страна на НЕЛК е определен на три месеца от постъпване на жалбата в НЕЛК, а не три месеца от постъпване на медицинските документи на лицето (чл. 101б, ал. 6 от ЗЗдр.).

Направените промени в ЗИД на ЗХУ са отразени със съответните справки в информационната база данни поддържана в НЕЛК съгласно чл. 108а от Закона за

здравето и прецизиране на данните, които се предоставят регулярно на заинтересованите страни, с цел защита интересите и потребностите на хората с увреждания.

2. През 2023 г. са направени промени в Наредбата за медицинската експертиза (в сила от 31.01.2023 г.), с които се изменя и допълва Методиката за прилагане на отправните точки за оценка на трайно намалената работоспособност (вида и степента на увреждане) в проценти (Приложение № 2 към чл. 63, ал. 3 на НМЕ) и са утвърдени по-благоприятни за лицата Отправни точки за оценка на трайно намалената работоспособност и на вида и степента на увреждане в проценти (Приложение № 1 към чл. 63, ал. 1 на НМЕ), които дават възможност за обстойна комплексна оценка на здравословното състояние на лицето с акцент на функционалния дефицит, придобит в следствие наличните заболявания.

3. Със заповед на министъра на здравеопазването от 01.06.2023г. са утвърдени нови образци на експертни решения, които са имплементирани в ИБД.

4. През отчетния период НЕЛК участва в работна група към Министерство на здравеопазването за подготовка на проект на Постановление на Министерския съвет (ПМС) за изменение и допълнение на Правилника за устройството и организацията на работа на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинските експертизи (ПУОРОМЕРКМЕ).

С предложените промени, приети с ПМС № 47 от 13 март 2024 г. за изменение и допълнение на ПУОРОМЕРКМЕ (Обн. ДВ. Бр. 23 от 19 март 2024 г.) се цели подобряване на работата на органите на медицинската експертиза, облекчаване на процедурата по освидетелстване/преосвидетелстване на хората с увреждания, спазване на законоустановените срокове за произнасяне от ТЕЛК и НЕЛК, подобряване качеството на медицинската експертиза.

II. Структура на НЕЛК и численост на персонала.

В качеството си на национален експертен орган в областта на медицинската експертиза, структурата на НЕЛК отговаря на нормативните изисквания, свързани с изпълнението на възложените със законодателството дейности- на институцията.

Съгласно чл. 18, ал. 1 от ПУОРОМЕРКМЕ структурата на НЕЛК включва отдел „Административно-стопански“, отдел „Медицинска експертиза“, включващ специализирани лекарски състави по профили на заболяванията и служба „Техническа обработка на експертните решения и кореспонденция със специализираните състави“, отдел „Правен“ и служба „Информационно обслужване, защита на данни и анализ на информацията“. В НЕЛК има назначен по щат финансов контролор, като общата численост на персонала е 73 щатни бройки.

Със заповед на директора на НЕЛК в отдел „Медицинска експертиза“ са обособени пет специализирани лекарски състава, в които работят лекари с призната специалност по съответния профил и с не по-малко от 5 години трудов стаж по медицина, повечето от тях с придобити повече от една специалност и с богат практически опит (в рамките на 33 щатни бройки за лекари), дейността на които се подпомага от технически персонал към специализираните състави (10 щатни бройки):

- ✓ Специализиран състав по психични, вътрешни и сърдечно-съдови заболявания;
- ✓ Специализиран състав по вътрешни, белодробни и сърдечно-съдови заболявания;
- ✓ Специализиран състав по неврологични, очни и сърдечно-съдови заболявания;
- ✓ Специализиран състав по неврологични, уши-нос-гърло (УНГ) и сърдечно-съдови заболявания;
- ✓ Специализиран състав по хирургични, ортопедични и сърдечно-съдови заболявания.

III. Дейности, извършвани от НЕЛК по експертизата на работоспособността.

Съгласно чл. 25, ал. 5 от Закона за здравето, НЕЛК осъществява експертни, контролно-методически и консултативни дейности по експертизата на работоспособността.

Работата на НЕЛК, и в частност на отдел „Медицинска експертиза“ и специализираните лекарски състави, е насочена към:

✓ Извършване на медицинска експертиза, и произнасяне с мотивирани решения по всички поводи, предвидени в НМЕ при обжалване на решения на ТЕЛК, във връзка с медицинската експертиза при установяване на:

- временна неработоспособност;
- степента на трайно намалена работоспособност на лица придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл.68 от КСО, които работят и не са им определени вид и степен на увреждане;
- вида и степента на увреждане на лица, придобили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст по чл.68 от КС;
- вида и степента на увреждане на деца до 16 годишна възраст;
- степента на ТНР на лица в трудоспособна възраст;
- потвърждаване или отхвърляне на професионалния характер на заболяването;
- трудоустрояване на лица с 50 и над 50% ТНР или здравни противопоказания за изпълняване на възложената им работа.

✓ Участие в разработването на нормативни актове, свързани с медицинската експертиза.

✓ Оказване на методическа помощ и контрол по организацията и качеството на експертната дейност на ТЕЛК.

✓ Изготвяне на отговори до институции и граждани във връзка с постъпили запитвания по конкретни казуси.

✓ Обучение на лекарите от ТЕЛК по медицинска експертиза.

✓ Провеждане на мероприятия за повишаване квалификацията на лекарите от съставите и на останалите органи на медицинската експертиза.

1. Експертна дейност на НЕЛК:

1.1. Експертна дейност, свързана с разглеждане на жалби срещу експертни решения на ТЕЛК.

В съответствие с чл. 112, ал. 1, т. 3 от Закона за здравето обжалванията и възраженията от страна на заинтересованите лица и органи срещу решенията на ТЕЛК - освидетелстваните лица, осигурителите, Националния осигурителен институт (НОИ), Агенция за социално подпомагане (АСП), Агенция за хората с увреждания (АХУ) и органите на медицинската експертиза на работоспособността, се правят пред НЕЛК в 14-дневен срок от получаването им. На основание чл. 51, т. 1-3 от ПУОРОМЕРКМЕ, НЕЛК може: да потвърди решението на ТЕЛК; да го отмени и да издаде ново решение; да го отмени изцяло или отчасти и да го върне за ново освидетелстване на лицето с указания за отстраняване на допуснатите грешки и пропуски в решението.

При обжалване на експертни решения на ТЕЛК, НЕЛК се произнася само по поводите, посочени в жалбата и предвидени в Наредбата за медицинската експертиза. НЕЛК не се произнася по заболявания, възникнали след постановяване на експертното решение на ТЕЛК.

През 2023 г. по реда на чл. 112, ал. 1, т. 3 от Закона за здравето в НЕЛК са постъпили общо 12 435 жалби срещу ЕР на ТЕЛК, при което се очертава тенденция към увеличаване- броят на жалбите подадени от заинтересованите лица (освидетелствани лица, работодатели и институции) през четвърто тримесечие на 2023г. се е увеличил с 24,36% спрямо броя постъпили жалби през третото тримесечие на годината.

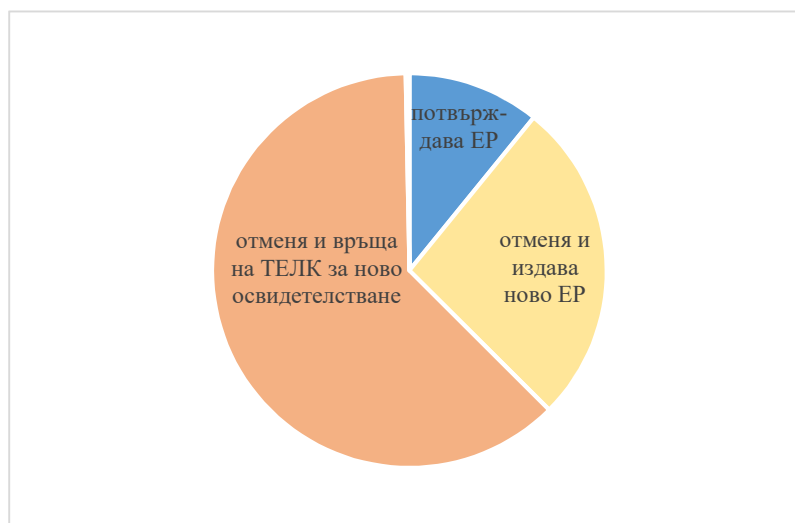
През 2023 г. специализираните лекарски състави на НЕЛК са осъществили **общо 19 926 консултации входа на експертизата**, необходими за изясняване на наличните заболявания на освидетелстваното лице, във връзка с подадена жалба срещу негово ЕР на ТЕЛК.

Общият брой на постановените ЕР на НЕЛК по обжалвани ЕР на ТЕЛК през 2023 г. е 12 327 (на база съдържащото се в информационната база данни за медицинска експертиза поддържана в НЕЛК съгл. чл. 108а от ЗЗдравето), от които НЕЛК е:

- потвърдил 1340 ЕР на ТЕЛК;
- отменил ЕР на ТЕЛК и е издал 3279 нови ЕР на НЕЛК;
- върнал 37 ЕР на ТЕЛК поради техническа грешка;
- отменил 7671 ЕР на ТЕЛК и ги е върнал за ново освидетелстване на лицата.

С цел подобряване на работата на ТЕЛК и намаляване на случаите, при които при обжалване на ЕР на ТЕЛК, НЕЛК отменя и връща ЕР на ТЕЛК, от страна на специализираните състави на НЕЛК е направен анализ на основните пропуски и допускани грешки в обжалваните ЕР на ТЕЛК, за което са информирани регионалните здравни инспекции като контролен орган на дейността на ТЕЛК.

Фиг. 1 Структура на постановените ЕР на НЕЛК по обжалвани ЕР на ТЕЛК

През 2023 г. се наблюдава тенденция към запазване на практиката за произнасяне в регламентирания 3-месечен срок от страна на специализираните лекарски състави в НЕЛК въпреки трудностите свързани с редуцирания лекарски състав поради напускането на висококвалифицирани медицински специалисти (вследствие влошено здравословно състояние и пределна работоспособна възраст), липсата на привлекателност при младите лекари да работят в областта на медицинската експертиза, породени от ниското заплащане и същевременно, високите изисквания за компетентност и професионални отговорности при извършването на медицинската експертиза.

1.2. Експертен съвет

На основание чл. 48, ал.1 от ПУОРОМЕРКМЕ в НЕЛК функционира експертен съвет от специализираните състави, с консултативни функции по отношение на медицинската експертиза.

През 2023 г. са проведени повече от 12 специализирани заседания на експертния съвет, свързани с разглеждане на сложни от диагностична гледна точка казуси, касаещи медицинската експертна оценка и разрешаване на спорни в експертно отношение случаи, както и за обсъждане на възможните мерки за оптимизиране и подобряване на работата.

2. Контролна и методична дейност, свързана с работата на ТЕЛК.

Съгласно чл. 5, ал. 1, т. 4 от Закона за здравето (ЗЗдр.) министърът на здравеопазването ръководи Националната система на здравеопазването и осъществява контрол върху дейностите по медицинска експертиза.

Съгласно чл. 10, ал. 1, т. 5 от ЗЗдр. регионалните здравни инспекции (РЗИ) осъществяват дейности по планиране, организиране, ръководство и контрол на медицинската експертиза на територията на съответната област.

Съгласно чл. 25, ал. 5 от ЗЗдр. Националната експертна лекарска комисия осъществява експертни, контролно-методически и консултативни дейности по експертната на работоспособността.

Съгласно чл. 101, ал. 2 от ЗЗдр. медицинската експертиза се организира и ръководи от министъра на здравеопазването и РЗИ.

Съгласно чл. 110 от ЗЗдр. контрол върху медицинската експертиза се осъществява от Националния съвет по медицинска експертиза, от министъра на здравеопазването, министъра на труда и социалната политика, НЗОК, НОИ, Регионалните съвети по чл. 111 от ЗЗдр. и РЗИ.

Съгласно чл. 105, ал. 1 от ЗЗдр. ТЕЛК се откриват и закриват от директорите на РЗИ, съгласувано с министъра на здравеопазването, към държавни и общински лечебни заведения за болнична помощ и диспансери, а по ал. 2 ТЕЛК са структурни звена на лечебните заведения, към които са открити.

Съгласно чл. 69 от ПУОРОМЕРКМЕ, контролът върху медицинската експертиза се осъществява от Националния съвет по медицинска експертиза, от министъра на здравеопазването, министъра на труда и социалната политика, от НЗОК, НОИ, РЗИ и от регионалните съвети по чл. 111 от Закона за здравето.

В съответствие с гореизложените законодателни текстове, контролът на дейността на ТЕЛК, РКМЕ и ЛКК, както и въпроси от структурно-организационен характер, са в компетентността на директорите на лечебните заведения, с разкрити към тях ТЕЛК/ ЛКК и на директорите на РЗИ по региони.

Същевременно, като методичен орган в системата на медицинската експертиза, НЕЛК подпомага системно дейността на РЗИ, РКМЕ и ТЕЛК с предоставянето на указания, препоръки и методична помощ както във връзка с извършването на медицинската експертиза, така и по реализацията на различни държавни инициативи свързани с електронизацията и дигитализацията на процесите в здравеопазването на национално ниво.

2.1. Изпълнение на чл. 70б от ПУОРОМЕРКМЕ.

С чл. 70б. от ПУОРОМЕРКМЕ законодателят е възложил специфични контролни функции на НЕЛК, като въз основа на данните от ИБД, НЕЛК изготвя анализ на издадените експертни решения на всяка ТЕЛК за всяко тримесечие, в двуседмичен срок след изтичането му и за всяка календарна година, в срок до 15 януари на следващата календарна година по конкретни критерии по ал. 1:

1. брой издадени експертни решения на ТЕЛК по общини и области на 1000 души с определен процент трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане 50 и над 50 процента;

2. брой издадени експертни решения на ТЕЛК по общини и области на 1000 души с определен процент трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане 50 и над 50 процента по класове болести (МКБ-10) и възрастови групи.

Съгласно ал. 2 на чл. 70б е предвидена възможността НЕЛК „да извършва анализа по ал. 1 и въз основа на допълнителни критерии според конкретната необходимост“.

Въз основа на анализите по ал. 1 и 2, съгласно ал. 3 от чл. 70б НЕЛК изготвя план за проверки на всяко тримесечие на ТЕЛК в страната и на издадените от тях експертни решения по следните критерии:

1. най-голям брой издадени експертни решения на 1000 души за съответната област с определен процент трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане 50 и над 50 процента в сравнение със средната стойност на издадените такива експертни решения на 1000 души за страната;

2. най-голям брой издадени експертни решения на 1000 души за съответната област с определен процент трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане 50 и над 50 процента по един и същ клас болести (МКБ-10) в сравнение със средната стойност на издадените такива експертни решения на 1000 души за страната;

3. териториалните експертни лекарски комисии, издали експертни решения с определен процент трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане 50 и над 50 процента на 1000 души население, чийто брой експертни решения надвишава с 30 процента средния брой на издадените експертни решения от ТЕЛК в страната, с определен процент трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане 50 и над 50 процента на 1000 души.

В чл. 70 ал.4 е предвидено НЕЛК „да извършва проверки на случаен принцип“. В резултат на проверките по ал. 4 е предвидено съгласно ал.5 „НЕЛК да отменя или да изменя неправилни решения на ТЕЛК, както и да връща техните решения за отстраняване на непълноти по реда и в срока по чл. 113, ал. 1 от Закона за здравето“.

В изпълнение на контролно-методическите функции на НЕЛК по чл. 70 б от ПУОРОМЕРКМЕ, през 2023 г. са изготвени анализи и на тази база са извършени проверки на 9 ТЕЛК с най-голям брой издадени ЕР с определен 50 и над 50% ТНР/ВСУ, които изпълнят условията на чл.70б, ал.3, т.3- броят на издадените ЕР да надвишава с 30% средния брой на издадените ЕР на ТЕЛК в страната с определен % ТНР/ВСУ 50 и над 50% на 1000 души.

На основание чл.70б, ал.4 от ПУОРОМЕРКМЕ, от НЕЛК са осъществени проверка на случаен принцип на 329 необжалвани ЕР на ТЕЛК отговарящи на условието да са 3% от необжалваните ЕР на всяка от 9-те ТЕЛК определени по реда на ал.3. При по-малко от 10% от проверените експертни решения са установени пропуски в работата на ТЕЛК, за което от страна на НЕЛК са изпратени писма с конкретни констатации и препоръки.

2.2. Методична дейност и обучение на НЕЛК.

2.2.1. Методична дейност на НЕЛК.

Предоставянето на висококвалифицирана експертиза и знания в областта на медицинската експертиза, под ръководството на Министерство на здравеопазването, в сътрудничество с останалите органи на медицинската експертиза и активно участие в процесите на оптимизация на модела за медицинска експертиза, е една от основните задачи, заложили във визията на НЕЛК. В тази връзка дейността на НЕЛК е насочена към развитие и усъвършенстване на медицинската експертиза, като част от националната

система на здравеопазването и в съответствие с основните приоритети в Националната здравна стратегия 2030 на Република България.

В изпълнение на компетентностите на НЕЛК по чл. 25, ал. 5 от Закона за здравето, ежегодно се предоставят на РЗИ и съответно на органите на медицинската експертиза **актуализирани практически насоки по приложението на Наредбата за медицинската експертиза**. Същите са предназначени за подпомагане дейността на органите на медицинската експертиза - ТЕЛК, с оглед стандартизиране на тяхната практика при освидетелстването на хора с увреждания и практически решения по проблемни случаи.

2.2.2. Обучение на лекарите в ТЕЛК.

Извършването на медицинска експертиза от ТЕЛК е тясно свързана с поддържане на квалификацията на лекарите от ТЕЛК. Съгласно чл. 14, ал. 2 и 3 от Правилника за устройството и организацията на работа на органите на медицинската експертиза и на регионалните картотеки на медицинските експертизи (ПУОРОМЕРКМЕ) лекарите от ТЕЛК преминават обучение по медицинска експертиза, провеждано от НЕЛК, при включването им за пръв път в състава на ТЕЛК и най-малко веднъж годишно след това.

Обучение по медицинска експертиза на лекарите от ТЕЛК се провежда преимуществено дистанционно от НЕЛК на здравната платформа „КредоУеб“, където в профила на НЕЛК са качени обучителни материали, съобразени с действащата нормативна уредба в областта на медицинската експертиза, включително тест за самооценка при завършване на обучението. При изявено желание от страна на лекарите, обучението се провежда присъствено на място в НЕЛК.

С цел информиране на лекарите от ТЕЛК относно възможностите за обучение по медицинска експертиза, през 2023 г., до всички РЗИ в страната са изпратени писма с информация за процедурата по провеждане на обучение по медицинска експертиза.

През 2023 година обучение по медицинска експертиза, организирано от НЕЛК, са преминали 177 лекари от ТЕЛК.

С цел обучение на служители от различни институции за работа с ИСКМЕ, по инициатива на НЕЛК съвместно с „Информационно обслужване“ АД през 2023 г. са организирани и проведени 4 обучения на различни целеви групи за работа с ИСКМЕ. Обучени са общо 271 служители от различни институции, както следва:

- ✓ обучение за новосформирани ТЕЛК в страната- 50 лекари и технически сътрудници;
- ✓ обучение на служители на НЕЛК- 32 служители (деловодители, лекари, технически сътрудници, юристи и др.);
- ✓ обучение на служители от НОИ – 70 служители от ЦУ на НОИ и от ТП на НОИ в страната;
- ✓ обучение на служители от РЗИ и РКМЕ – 119 служители от цялата страна.

3. Поддържане на информационна база данни (ИБД) по чл. 108а, ал. 1 от Закона за здравето.

Съгласно Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент и на Съвета от 27 април 2016г., НЕЛК се явява първичен администратор на данни (ПАД) за хората с увреждания в Информационната база данни по чл. 108а от Закона за здравето в:

✓ Информационната система за контрол на медицинската експертиза (ИСКМЕ), разработена по договор между МЗ и „Информационно обслужване“ АД, пусната в експлоатация на 15.10.2020г. и прехвърлена на НЕЛК на 23.02.2023г. със Заповед на Министъра на здравеопазването. В системата се стартират, съхраняват, обработват документи и издават експертни решения по всички нови производства във връзка с освидетелстване/преосвидетелстване на лицата в системата на медицинската експертиза по отношение на трайна намалена работоспособност (ТНР)/ вид и степен на увреждане (ВСУ);

✓ Единната информационна система за медицинска експертиза (ЕИСМЕ), създадена и поддържана в НЕЛК от 2014г., в която се стартират всички производства по освидетелстване на лицата с временна неработоспособност (ВНР) и се приключват стартиралите вече процедури по освидетелстване за ТНР/ВСУ.

3.1. Дейности на НЕЛК по надграждане с нови и оптимизиране на съществуващи функционалности на ИБД.

През 2023 г. продължи развитието и усъвършенстването на ИБД по чл. 108а от Закона за здравето във връзка с реализацията на утвърдено от МЕУ проектно предложение (ведно с техническа спецификация) на НЕЛК за надграждане с нови и оптимизиране на съществуващи функционалности в ИСКМЕ, в следните основни направления:

✓ Прилагане в ИБД на новите образци на експертни решения на ТЕЛК и НЕЛК утвърдени със Заповед на Министъра на здравеопазването във връзка с освидетелстване на лицата по отношение на трайна неработоспособност (ТНР)/вид и степен на увреждане (ВСУ)/ временна неработоспособност (ВНР);

✓ Осъществяване на интеграция на Информационната система за контрол на медицинската експертиза (ИСКМЕ) със Системата за обмен на справочна и удостоверителна информация (RegiX) поддържана от Министерство на електронното управление (МЕУ) - за представянето на актуална информация на институции и администрации за лица с ТНР/ВСУ по служебен път, във връзка с предоставянето на социални услуги и преференции.

✓ Разширение и надграждане на комуникационните връзки на ИБД по чл. 108а от Закона за здравето с информационната система на АХУ за осигуряване на достъп на лицата с увреждане през профила на човек с увреждане в уеб портала на АХУ до пълната информация за техните експертни решения на ТЕЛК/НЕЛК, с цел подаване на актуална информация от ИБД за експертни решения ТЕЛК/НЕЛК за ТНР/ВСУ в реално време. През 2023г. е изградена свързаността на ИСКМЕ с информационната система на Агенцията за хората с увреждания (АХУ), което видимо рефлектира върху броя на постъпилите в НЕЛК заявления за актуализация на данни.

✓ Реализация на автоматизиран процес за генериране на справки с данните от двете системи ЕИСМЕ и ИСКМЕ, във връзка с прилагането на чл. 101б от Закона за здравето във връзка с § 5 и § 6 от Преходните и заключителни разпоредби (ПЗР) на Закона за изменение и допълнение на Закона за хората с увреждания (ЗИДЗХУ) относно подаване на ежемесечни справки по определени критерии към заинтересованите страни.

✓ Оптимизиране на съществуващи функционалности във връзка с отразяването на всички процеси и частни случаи по освидетелстване/преосвидетелстване на лицата по отношение на ТНР/ВСУ/ВНР, с цел постигане на пълен обхват и изчерпателност.

3.2. Дейности на НЕЛК по поддържане на ИБД по чл. 108а от Закона за здравето и предоставяне на информация към институциите предоставящи социални услуги.

На основание чл. 3 от Закона за електронното управление НЕЛК следва да изпраща служебно и безплатно данни от ИБД на всички административни органи, на лицата, осъществяващи публични функции, и на организациите, предоставящи обществени услуги, които въз основа на закон също обработват тези данни и са заявили желание да ги получават, след което са преминали одобрение от страна на ПАД и МЕУ. Данните се предават от ИБД през Системата за обмен на справочна и удостоверителна информация (RegiX) с основна цел да се намали административната тежест за гражданите, да се оптимизира работата на администрациите и организациите и да се намали времето за предоставяне на административни услуги за хората с увреждания.

От 2019г. Единната информационна система на медицинската експертиза (ЕИСМЕ) е интегрирана с RegiX, което дава възможност на институциите и органите по чл. 108а, ал. 6 от Закона за здравето да извършват справки относно наличието на експертни решения на ТЕЛК/НЕЛК на хората с увреждане. Към края на 2023г. ИСКМЕ вече е в реална среда, като след финализирането на процеса по присъединяване към RegiX, ще се предоставят пълния обем данни от ИБД.

През 2023 г. са регистрирани 329 847 заявки за достъп до данни на хора с увреждане в ЕИСМЕ, поддържана от НЕЛК от потребители в средата RegiX (институции и администрации, на които е предоставен достъп до данни в ИБД), като най-големи потребители на данни се очертават следните:

✓ Агенцията за социално подпомагане, чрез дирекциите „Социално подпомагане“ в страната;

✓ Националният осигурителен институт;

✓ Министерството на вътрешните работи;

✓ Агенцията по заетостта;

✓ Националната агенция за приходите;

✓ Други институции, предоставящи административни услуги за хората с увреждания.

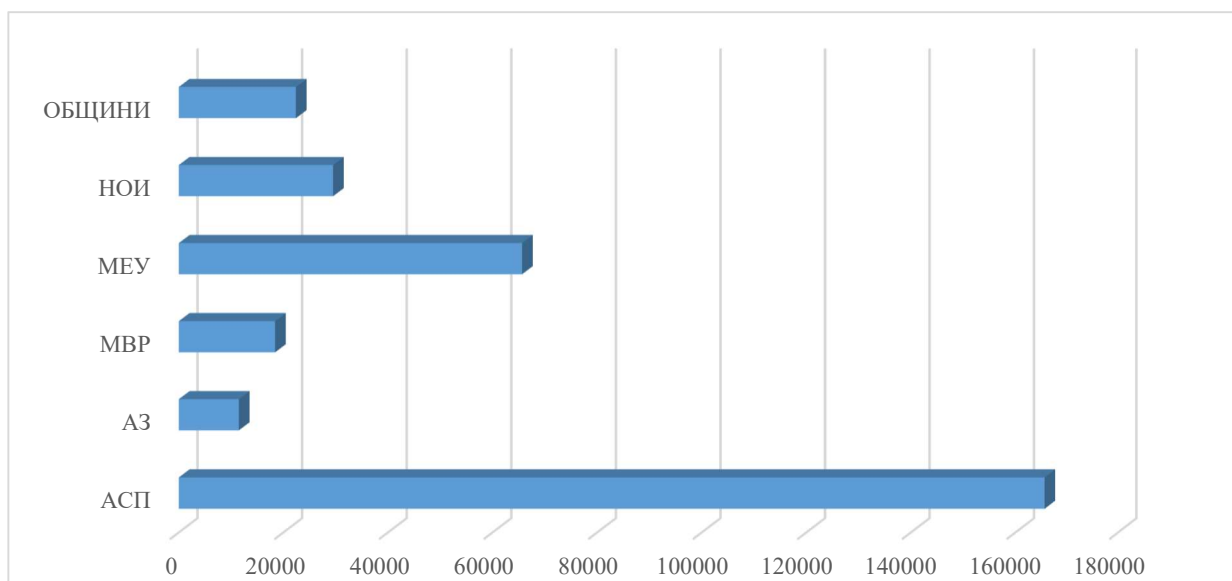
✓ Физически лица, които могат да достъпват до личните си данни в експертни решения на ТЕЛК/НЕЛК в ЕИСМЕ през Системата за сигурно електронно връчване чрез административната услуга „Предоставяне на достъп на физически лица до информация,

свързана с тях и съхранявана в регистри на първични администратори“, поддържана от МЕУ. През 2023 г. се наблюдава увеличение с 28.42 % на направените достъпвания от физически лица до техни данни в ЕИСМЕ през RegiX в сравнение с данните за 2022 г.

През RegiX е осигурен достъп до данни на хората с увреждания в ЕИСМЕ и на общинските администрации. През 2023 г. 171 общини и райони са достъпвали до данни в ЕИСМЕ през средата RegiX, като се наблюдава увеличение с 23.92 % на направените справки в сравнение с данните за 2022 г.

Във връзка с упражняване на изборителните права на хората с трайни увреждания и в съответствие с чл. 37, ал. 3а, т. 1 от Изборния кодекс, чл. 108а, ал. 6 от Закона за здравето и чл. 3 от Закона за електронното управление НЕЛК осигурява достъп през RegiX на всички общински администрации в страната до определен обем от данни на хората с увреждания в Единната информационна система на медицинската експертиза. По този начин наличието на трайно увреждане на избирателя, което не му позволява да упражни изборителното си право в изборно помещение, се установява от общинските администрации по служебен път.

Фиг. 2. Достъп на администрации до данни в ИБД през средата RegiX
(брой достъпвания)

В изпълнение на чл. 82, ал. 3 във вр. с чл. 82, ал. 1 от Закона за хората с увреждания и чл. 87, ал. 2, т. 1 от Правилника за неговото прилагане, НЕЛК предоставя ежедневно на АХУ информация за освидетелстваните и преосвидетелстваните лица с увреждания. През 2023 г. са направени 169 745 обръщания от информационната система на АХУ към ЕИСМЕ.

От страна на Министерство на електронното управление, съвместно с НЕЛК, е създадена възможност общинските администрации да заявяват през ССЕВ вътрешна електронна услуга за удостоверяване на вписани обстоятелства за лице с увреждане (Писмо Рег. № МЕУ-11762/28.10.2022 г. на министъра на електронното управление).

Във връзка с искания от общински администрации, от дирекции „Социално подпомагане“ и от МТСП (по повод изпълнението на чл. 7, ал. 4, буква „а“ от Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика), през 2023 г., са извършени проверки за наличието на данни за ЕР на ТЕЛК/НЕЛК на 297 лица в ИБД по чл. 108а от Закона за здравето.

За целите на справката се извършва проверка за наличието на експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК (ЕР на ТЕЛК/НЕЛК) на конкретното лице, за определения % трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, чужда помощ (в случай, че е определена), срок на определения % трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане.

3.3. Актуализиране на данни за ЕР на ТЕЛК/НЕЛК в ИБД

Съгласно чл. 54б, ал. 1 от ПУОРОМЕРКМЕ когато лице с увреждане не намери свои персонални данни в профила си в информационната система на Агенцията за хората с увреждания, то може да подаде заявление до НЕЛК за актуализиране на данни за ЕР на ТЕЛК/НЕЛК в ИБД по чл. 108а, ал. 1 от Закона за здравето.

В тази връзка е разработена и НЕЛК предоставя електронна административна услуга „Актуализация на данни в Единната информационна система на медицинската експертиза“.

През 2023 г. са постъпили заявления за актуализиране на данни за експертни решения на ТЕЛК (ЕР на ТЕЛК) на 505 лица с увреждания, подадени от дирекции „Социално подпомагане“ и отделни физически лица. На основание чл. 54в, ал. 1-3 от ПУОРОМЕРКМЕ, след извършване на проверка в ЕИСМЕ и ИСКМЕ, са изготвени отговори до гражданите и при наличие на основания са изпратени писма до регионалните картотеки на медицинските експертизи за актуализиране на данни за ЕР на ТЕЛК/НЕЛК в ЕИСМЕ.

4. Достъп на гражданите и заинтересовани лица до информация в областта на медицинската експертиза.

4.1. Модернизация на официалния уеб сайт на НЕЛК.

За удовлетворяване потребностите на гражданите от пълна, достоверна и точна информация, през 2023г. е осъвременен официалния интернет сайт на НЕЛК <https://www.nelk.bg>. Сайтът на НЕЛК вече разполага с модерна визия, темплейт и съвременна развойна среда, като е извършено реструктуриране на информацията за постигане на лесна достъпност за всички групи потребители- граждани, заинтересовани страни, институции и организации. Актуализираният сайт е съобразен с правилата за институционална идентичност на интернет страниците и портали на държавната администрация и препоръките на Министерство на електронното управление.

Разработена е функционалност за лесна достъпност на уеб сайта на НЕЛК от хората с увреждания съгласно изискванията на чл. 58в от Закона за електронното управление и хармонизираният стандарт EN 301 549, разработен в подкрепа на

Директива (ЕС) 2016/2102 относно достъпността на уебсайтовете и мобилните приложения на организациите от общественния сектор.

4.2. Достъп до информация представляваща обществен интерес.

Във връзка с получени заявления за достъп до информация по реда на Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ), от страна на НЕЛК е предоставена информация по конкретни въпроси и искания, при съобразяване на нормативната уредба, в т.ч. в областта на защита на личните данни.

Изготвени и предоставени са справки и анализи по конкретни запитвания от Министерство на здравеопазването, Омбудсмана, народни представители, лица с ръководни функции в управлението на държавата и други държавни органи относно дейността на ТЕЛК и НЕЛК във връзка с образуването на административни производства по обжалвани експертни решения на ТЕЛК пред НЕЛК.

НЕЛК поддържа отворена телефонна линия за гражданите, като за периода 01.01.– 31.12.2023 г. са проведени 9363 разговора по въпроси от лица с увреждания във връзка с медицинската експертиза.

Обслужването на граждани се извършва и от служители на гише в НЕЛК, като през 2023 г. са обслужени 1809 граждани; на място се приемат документи (жалби срещу ЕР на ТЕЛК, запитвания и др.), правят се справки относно движението на документи по обжалвани ЕР на ТЕЛК.

По постъпили конкретни запитвания в областта на медицинската експертиза от граждани, сдружения и др. по реда на Закона за достъп до обществена информация, от страна на НЕЛК са изготвени справки и отговори, които са предоставени на искателя.

5. Сътрудничество и работа с институции, организации и органи на държавната власт.

5.1. В процеса на работа НЕЛК активно си сътрудничи и взаимодейства с институциите, ангажирани в системата на медицинската експертиза, с органите на държавната власт и администрациите предоставящи социални услуги, с други заинтересовани органи и организации с дейности в областта на хората с увреждания.

Ежегодно НЕЛК участва в изпълнението на чл. 4, чл. 9, чл. 25, чл. 29 и чл. 31 от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания в рамките на своите компетентности, като в началото на 2023г. на Агенцията за хората с увреждания е представен отчет за извършените през 2022 дейности в тази област.

Във връзка с надграждането на Националната информационна система, поддържана от Държавната агенция за закрила на децата, през м. март 2023г. НЕЛК предостави по искане от агенцията информация относно данните за деца на възраст от 0 г. до 18 г., които се обработват в Информационна база данни (ИБД) за лицата, преминали през ТЕЛК/НЕЛК за установяване на трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане.

5.2. Кореспонденция с граждани и институции.

През 2023 г. в НЕЛК са обработени над 18500 входящи документи, свързани с писма, жалби, запитвания от граждани и институции (Народно събрание на Република

България, Администрация на Президента, Министерство на здравеопазването, Омбудсман на Република България, НОИ, РЗИ и др.), което представлява увеличение в сравнение с 2022 г. с 5.50 % на постъпилите документи.

През годината в НЕЛК са обработени и изготвени 13608 изходящи документи, което представлява увеличение с 9.66 % в сравнение с 2022 г.

Във връзка с искания от общински администрации, от дирекции „Социално подпомагане“ и от МТСП (по повод изпълнението на чл. 7, ал. 4, буква „а“ от Закона за предприятията на социалната и солидарна икономика), през 2023 г., са извършени проверки за наличието на данни за ЕР на ТЕЛК/НЕЛК на 297 лица в ИБД по чл. 108а от Закона за здравето. За целите на справка се извършва проверка за наличието на експертно решение на ТЕЛК/НЕЛК (ЕР на ТЕЛК/НЕЛК) на конкретното лице, за определения % трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане, чужда помощ (в случай, че е определена), срок на определения % трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане.

5.3. В рамките на вътрешноведомствени и междуинституционални работни групи НЕЛК участва активно в обсъждането на промени в нормативната база и предприемането на съвместни действия от институциите в интерес на хората с увреждания.

През м. юни 2023 г. лекари от специализираните състави на НЕЛК участваха в обсъжданията по време на кръгла маса „Проблемите на децата и хората с хронични заболявания, редки болести и увреждания в България“, проведена в Народното събрание на Република България. На 28 септември 2023г. директорът на НЕЛК, заедно с експерти, взеха участие в кръглата маса на парламентарните комисии по здравеопазването и труда и социалната политика по време на дискуссионен форум в Народното събрание, посветен на темата за осигуряване на комплексни грижи за хората с увреждания и с редки болести.

В изпълнение на приети решения на заседанието на Комисията по здравеопазването и Комисията по труда, социалната и демографската политика към Народното събрание, бе сформирана междуведомствена работна група със задача да изготви всички необходими нормативни промени, в които да са отразени предложенията на медицинските специалисти, пациентските и неправителствените организации за осигуряване на навременна и комплексна грижа за хората с увреждания и с редки заболявания. В рамките на сформирания междуведомствена работна група НЕЛК взе експертно участие в подгрупа „Медицинска експертиза“, на която бяха обсъдени всички предложения за промени и направени съответните предложения.

IV. Основни приоритети през 2024 г. в работата на НЕЛК.

В изпълнение на нормативно вменените задължения, НЕЛК се води от принципите на прозрачност и стремеж за подобряване на дейността в следните насоки:

✓ Предоставяне на гражданите на по-пълна и актуална информация във връзка с извършването на медицинска експертиза, за постановените за тях експертни решения на

ТЕЛК и НЕЛК (при наличие на производство по обжалване на ЕР на ТЕЛК) по отношение на ТНР/ВСУ и кореспондираща информация;

✓ Улесняване и автоматизиране на процесите в системата по заявяване от гражданите и проследяване на освидетелстването по отношение на ТНР/ВСУ;

✓ Усъвършенстване на функционалностите в ИБД, които отразяват действащите процеси в системата на медицинската експертиза при освидетелстване на лицата по отношение на ТНР/ВСУ;

✓ Предоставяне на данни по служебен път на по-широк кръг от органи и институции през средата за междурегистров обмен на данни RegiX, съгласно одобрение съгласно вътрешна процедура на МЕУ съвместно с първичния администратор на данни (НЕЛК) с цел намаляване на административната тежест върху гражданите;

✓ Засилване на взаимодействието с други органи в държавната администрация за провеждането на политики в полза на хората с увреждания. Разширяване и развитие на дейността на НЕЛК по изпълнение на нормативно установени задължения и по реализацията на съвместни инициативи с органи, предоставящи социални услуги за хората с увреждания- АСП, АХУ и др., като Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания, План за действие за периода 2021-2022 г. за изпълнение на Националната стратегия за хората с увреждания 2021-2030 г. и др.

✓ Информираност на гражданите, органите в държавната администрация и други заинтересовани групи потребители относно извършването на медицинската експертиза в НЕЛК.

✓ Участие в развитието и осъвременяването на нормативната база, подобряване качеството на експертизата и засилване на взаимодействието с ТЕЛК, ускоряване и облекчаване на процесите в медицинската експертиза спрямо нормативно установените срокове, в интерес на хората с увреждания.

✓ Дигитализация и електронизация в медицинската експертиза за своевременното предоставяне на необходимата информация, скъсяването на сроковете и ускоряването на процесите с крайна цел- повишаване качеството на експертизата и постигането на по-висока степен на удовлетвореност на гражданите и институциите.

Съгласувал:

ДОЦ. Д-Р ДИМИТЪР БАТУРОВ

ЗАМЕСТНИК ДИРЕКТОР НА НЕЛК

АНИ АЛЕКСАНДРОВА

ДИРЕКТОР НА НЕЛК